

MYSTIK FILOSOFUJÍCÍ KLADIVEM

Jindřich Veselý: Nástin metafyziky operativní celostnosti
Malvern, Praha 2013

Naší dobu mnozí charakterizují jako roztržitou, tekutou a sypkou. Ve filosofii uplynulých dekád nalézala tato tekutost a fragmentace výraz v postmodernismu. Jak se ledy a věky hnuly, stále častěji a ze všech stran slyšíme volání po přesazení postmodernity a její roztržitosti. Zleva ji odstřelují filosofové (například Badiou, Žižek nebo u nás Hauser), kteří si všimají jejího reakčního charakteru vzhledem ke společenskému řádu. Duch doby tihne k nové univerzalitě, k novému pojetí celku, jež by znamenalo překročení destruktivní atomizované kultury, která hrozí vyústit v děsivou dystopii, v níž se spojí všechny krize (sociální, politická, environmentální i kulturní) v hrozivou apokalyptickou hydru. Avšak nejen ze sekularistických levicových pozic slyšíme tento hlas. Je pochopitelné, že obdobné postoje vyjadřují i myslitelé náboženského založení.

Pokus, jak diktaturu fragmentu překonat a dospět k nové celistvosti, představuje i kniha mladého filosofa Jindřicha Veselého s poněkud monstrózně znějícím názvem *Nástin metafyziky operativní celostnosti*. A je to věru pozoruhodný pokus. Veselého intelektuální zázemí čítá akademická studia klasické filosofie a teologie (především Jana Patočky a sv. Bonaventury), pečlivou teoretickou i praktickou znalost ezoterních tradic (magie a hermetismus), včetně jejich soudobých forem, transpersonálně pojatou astrologii Danea Rudhyara, respektive poučenou znalost některých dalších transpersonálně zaměřených myslitelů, jako jsou Jochen Kirchoff, Henry Corbin nebo James Hillman. Už toto zázemí dává tušit, že půjde o myšlenkovou akrobacii na velmi tenkém ledě – Veselý se pohybuje na rozhraní klasické evropské myšlenkové tradice a její animy – ezoterně pojaté spirituality.

POZDRAV SVOBODĚ NAVĚKY VĚKŮ

Jakub Deml: Pozdrav Tasova Host, Brno 2013

Možná vám to připadá neskutečné, ale všechny holky, a nebylo jich málo, sbalil skrze slova: „Baže dcero, vidím sice lilie polní, něhu dalekých obzorů, bílá města, širý úsměv moře, radostné strnutí palem, let orlů na horách, hluboký pohled blankytné strnutí palem.“

Jakuba Demla, kněze, „jenž nezná svého jména“ (jak o sobě rád prohlašoval), zná v české literatuře každý. Po velmi významný dlouhý čas však nevyšel ohlas na jeho knihu. Pochvě a po léta vydává jeho dílo knihu po knize Jaroslav Erik Frič ve svém brněnském nakladatelství Vetus Via. Teď však máme před sebou výbor *Pozdrav Tasova*. Jak mohu soudit, jde z velké míry o výsledek editorské práce Bedřicha Fučíka a Vladimíra Binara. Tento svazek představuje „The Best of Jakub Deml“: *Pozdrav Tasova, Můj očistec* (podle vydání z roku 1929 zahrnující prosy *Hrad smrti* a *Tanec smrti* a nové prosy-sny z 20. let), *Miriam, Moji přátelé, Nebe se jiskří mlékem, Mohyla, Zapomenuté světlo* a *Rodný kraj*.

Pro čtenáře dekadentně-symbolického ražení, kteří by rádi četli Demlovy rané texty, je v této knížce připraven oddíl „Můj očistec“. Nicméně nelze Demla považovat za dekadenta, ba ani v jeho uměleckých počátcích, byť stále překvapoval

Podtitul knihy nese název *Fragmenty k transpersonální ontologii* – to vzhledem k vlastnímu názvu poněkud zaráží. Autor nám chce předložit nástin metafyziky celostnosti, a vyjadřuje se pomocí fragmentů? Jakže? Je to poctivé? Je. Veselý nežije z iluzí a není mimozemšťan, je obyvatelem našeho časoprostoru – dobře ví, že cesta z labyrintu plujících fragmentů nemůže vést jednoznačně vpřed. Fragmentaci je nutné dialekticky zahrnout, a navíc je takové přesazení úkolem nejen pro jednu generaci a nejen pro Veselého. Tak se jeho nástin uskutečňuje v hutných fragmentech – ve zdánlivě volně spojených meditacích. Jejich styl do značné míry připomíná dikci filosofa stojícího na počátku modernity i postmodernity, věčně se vracejícího Friedricha Nietzscheho. A skutečně, Veselého brilantní esejistický styl má s tímto tragickým velikánem leccos společného. I Veselý tak trochu filosofuje kladivem. A z úderů jeho kladiva lítají vskutku mohutné úlomky: tvrdě jsou souzeny evropská filosofie i věda, tradiční náboženství i pokleslá ezoterika, psychologie i psychoterapie. To vše se podílí na úpadku současné civilizace a je projevem egoity, která se jeví být jejím základem. Hned zkraje je také atakována: „*Skutečné náboženství současnosti není věda, ale péče o sebe – naneštěstí ve smyslu nikoli holistickém, nýbrž fragmentárním, ne jako vyššímu celku zasvěcená kultivace individuality, ale jako intenzifikace a ukájení efemérních egoistických choutek až do dna. Zažili jsme cosi na způsob velmi neblahé reformace: na místo tradičního křesťanství v Evropě už dávno nastoupila »věda«, k níž se v poslední době přidala další modla – říkejme jí narcismus.*“ (s. 25)

Odmítá-li Veselý současnou civilizaci, narkoticky zamílovanou do vlastních skořápek – do ulit malých já, byla by chyba jeho vizi interpretovat jako pokus o regres starých dobrých časů, kdy pánbůh chodil po zemi a pan farář a pan starosta si společně notovali u korbelu piva. Ani novověký projekt lidské emancipace a individuace není zcela zavržen – autentická emancipace a individuace jsou ovšem stále v plenkách, pro-

dekadentními obrazy, v nichž však největší roli hrálo jeho slovo. Tak například píše v knížce *Jugo* (1936), která v tomto výboru není (ale vede mě k tomu mizivá dostupnost této útlé knihy): „...když mu ten kozák prostřelil prsa, že ho ta rána nebolela, že měl jenom pocit, jako by ho do těch míst někdo praštil polenem, jenom krev se mu vyhrnula z úst a potom o sobě nevěděl. A na tom místě, kudy střela do těla vnikla, bylo sotva co znát, kdežto tam, kudy z těla vyletěla, bylo vytrženo maso a zůstala zející rána. (5. 8. 1936)“

Jest velice pozoruhodné, že bez Demla se obejde málokterá antologie české hrůzostrašné a tajemné prosy, která svůj zlatý věk prožila právě v období triumfu české dekadence. Ačkoli jako stálý tulák a vyhnanec toužil po klidu a snil o harmonické společnosti, byl by okolnostmi k tomu morosnému tónu přinucen, i kdyby si jej přirozeně nevolil sám. Tak „bezdomevec“ Deml píše ve sbírce povídek *Tanec smrti*: „*Zbraň hrála jakýsi vojenský pochod. Vrah se jen usmíval a já věděl, že při některém tónu houkne rána.*“

Vysněný ráj hledal v Tasově, kde si postavil dům. Návštěvníci a poutníci do Tasova intuitivně hledají chudý domek, jaký obýval třeba takový Klostermann, a jistě jsou překvapeni velikolepostí Demlovy vily. Na první impressi působí téměř procovskysky. A chtělo by se říci – Jakub Deml domáciček, trůnící uprostřed rodné hroudy. Ale takové hodnocení by bylo příkré a přímo nesmyslné. Stačí se jen zamyslet nad tím, zda snad Jakub Deml neoslavil svým krajem všechny kraje? Právě že oslavil, a tedy

tože současný člověk ještě neodhalil své pravé určení – své kosmické lidství. Veselý jako nekonformní křesťan vidí toto směřování vetkané do biblické osnovy – především do příběhu kosmického Boho-Člověka – Ježíše Krista. Toto lidství, které je manifestací božského soucitu – Boží agapé –, se teprve musí probudit a projevit. Cesta, kterou má projít, je ale také a především cestou oběti – v tomto ohledu Veselý zůstává tradičním křesťanem. Ke vzkříšení vede cesta přes kopec zvaný Golgota. Přesto je tradiční křesťanství dnes vyprahlé – proto Veselý zdůrazňuje význam duchovní praxe, která zahrnuje i alternativní formy religiozity, jako jsou magie, kabala nebo alchymie. Ostatně v předmluvě své knihy chápe svoji myslitelskou cestu de facto jako prodloužení a reflexi právě této praxe. Tato praxe ovšem neznamená pouze čistě meditativní úsilí, vždy se osvědčuje v realitě – v činném soucitu ve světě. „*Blábolení o eónech spojené s rezignací na praktické nasazení pro nejbližší okolí je stejně nemocné jako skromňoučkový hřmot našeho intelektuálního ghetta, kam ještě nedospěla neradostná zvěst o tom, že přebytečnost není nutně znakem elity.*“ (s. 116)

Veselému je vlastní myšlení v kruhu – kruh je zde chápán jako dynamické skládání a rozkládání jednoty, ostatně i v hlubinné psychologii kruh představuje obraz celistvého já – selbst. Rudhyarův astrologický koncept je mu podložit, na němž promýšlí své kosmické křesťanství – od prvotního vydělení až k opětovnému scelení kosmického člověka. (Nabízí se zde srovnání s konceptem kosmoteandrické jednoty velkého katolického filosofa Raimona Panikara – kosmické, lidské a božské i u tohoto myslitele krouží v dynamické jednotě přesahující veškerý dualismus i monismus.) Tento kruh ale není uzavřeným celkem, na to je Veselý až příliš dobře poučen jak biblickou tradicí, tak evropskou filosofií. Spíše jde o kruh, který sám sebe přesahuje a otevírá se novým horizontům.

Je to troufalá a zneklidňující kniha. Svým způsobem neúprosná. Občas se zdá, že Veselý tluče kladivem až příliš usilovně,

snad by místy prospěla i jemnější dikce a křehčí distinkce. Ale to je vcelku přirozený projev jeho profétického naturelu – filosofie je Veselému nejkrajnějším duchovním úsilím. Úkol a vize přesáhnout rozbitou epochu vyžaduje i jistý titanismus, který může a možná musí obsahovat i stopy toho, vůči čemu se Veselý tak vášnivě vymezuje. Také by bylo zajímavé, kdyby Veselý svoji koncepci konfrontoval s některými ateistickými kritiky postmoderny, o kterých jsem se zmínil na počátku recenze. Jeho vize by získala i jistou „inkarnační dimenzi“, protože sotva lze na půdě křesťanského myšlení přehlížet sociální otázku. Přes tyto drobné výhrady se jedná o dílo výjimečné. Místo akademického suchopáru máme co do činění se suverénním myslitelským činem, místo New Age blábolů se setkáváme s autentickým ezoterismem. Do budoucna bude velmi zajímavé sledovat, kam se Veselého filosofie vyvine – zda od nástinu dospěje k pevnějšímu uchopení své vize celostnosti. Již nyní je ovšem zřejmé, že se tu zrodil pozoruhodný myslitel.

Adam Borzič

je třeba slavit stále, aby jeho čin zůstal živý. Proto je toto svědectví, tento *Pozdrav Tasova*, důležitý.

Netřeba zdůrazňovat, jak velký význam pro českou literaturu má tento svazek. Musím však citovat slova darebáka z časopisu A2: „*Zdá se, že Milan Děžinský navazuje na tradici oportunních vykladačů, [...] může se přihlásit k prof. Medovi, který se ještě dnes snaží tímž způsobem zastřít konkrétní věty, které napsali právě Durych a Deml*“ – podle Jakuba Vaníčka – cituji: „*zasloužili fašisti.*“

Takhle by se mělo v české literatuře šanovat? Kdejaký ksindl má právo říkat, kdo tam patří, a kdo ne? Zde přitom, naštěstí, byla svoboda i v době nesvobody...

Velký básník české angažované literatury Vítězslav Nezval před návštěvou u Jakuba Demla pravil: „*Tak jim vyseru nové zpěv míru!*“ Byla to odpověď na opatrnou otázku jeho fámula. Nevím, co by v tom okamžiku řekla černá vdova komunismu. Demlův domek „Na Bosně“ by však jistě nevybuchl, byť tam o podobné excesy nouze nebyla.

Jakub Deml, Ladislav Klíma a Josef Váchal jsou trojicí velkých nezávislých českých umělců. Tak by je brala devadesátá léta minulého století. Dnes to však už zřejmě neplatí. Důležité jsou v tomto času hlupců pouze definice darebáctví. „...jestliže Rosa Junová křičela na Demla: *Vaše dílo je hovno, pak je to sice scéna děsivá, ale je v ní něco z toho, co Deml sám zasel. Ať už byla Rosa jeho milenkou nebo nebyla, zůstane pravda, že ji k sobě připoutal (sám už letitý) jako nezralé děvče a že doslova pohltil (ne-li vysál) její život.*“ To zapsal Ivan Slavík v létě 1983 (a publikoval v roce 1999 ve své knize *Hory roků*). Třicet let poté, během let arogance a normalizace, se takové postoje jeví jako bezhubé. Deml je nejpupdivější z popudlivého plémě básníků. Současným slangem řečeno patří mezi ty nejzarputilější „trablmany“, jaké česká kultura kdy měla tu čest zničit.

Patrik Linhart